

Maddenin Evrimi ve Diyalektik (I)

İçeriği Yazan: [Mehmet ÇAĞIRICI](#) [1] Zaman: Çar, 10/04/2013 - 08:20

Yazar Bloğuna Ekle: Yazarlar Bloğunda Görünmesin

Siyasi tartışmalardan uzaklaşarak biraz da felsefi konular üzerinde tartışalım istedik. Felsefe; başarılı bir biçimde **düşünebilmek, analiz yapabilmek, olayların ana damarını yakalayabilmek** için bize önemli **bakış açısı, ilke** ve **yöntemleri** veren bir bilim dalıdır. Bilinçli bir insan olarak; siyasette ve toplumsal yaşamın her alanında felsefe, bize çok genel anlamda **kılavuzluk** edebilecek, karanlık, sisli ve karmaşık toplumsal olayların içinde **doğru** ve **geleceğe ait yolu** gösterebilecek bir **pusuladır**.

Felsefe neye yarar? Felsefe öğrenmenin bize ne faydası olabilir? Önce bu soruya kısa ve pratik bir yanıt vereyim.

Ben, 42 yıldır Almanya'da yaşayan, 68 kuşağından olan ve devrimci mücadeleye hiç ara vermeden katılan bir Türk vatandaşı olarak; Alman toplumunu, insanlarını, onların düşünce ve davranış özelliklerini, siyasi yapılarını vs. oldukça yakından tanıyan biri sayılırım. Almanlardan çok dostum, arkadaşım ve yoldaşım oldu.

Almanlar çalışkan, disiplinli, bilgili insanlardır. Fakat büyük ölçüde bazı kesimlerde hala ırkçı özelliklerini de korumaktadırlar. Bilindiği gibi Almanya emperyalst-kapitalist sistemin önemli bir ülkesidir.

Benim Almanlarda en çok dikkatimi çeken taraf ise; ister iş yaşamında olsun, ister siyaset te olsun, ister ticaret te olsun, **her işi önceden titizlikle planlamaları**, plansız hiçbir iş yapmamalarıdır. Bütün bunlara tanık olmamda belki; benim teoriye, planlama ve programlamaya dayanan Sistem Software Engineer (Bilgisayar Mühendisliği) olan mesleğimin ve aktif siyasi çalışmalarımın da rolü var elbette.

Almanların yaptıkları işlerde ve uygulamalarda genellikle az hata yapılır; kaynaklar, insan enerjisi, bilgisi, deneyimi ve birikimi tam yerinde ve tam zamanında akılcıca kullanılır; sonuçlar verimli ve oldukça başarılıdır. Bence, bütün bu verimli ve başarılı pratiklerin en önemli nedeni şüphesiz ki Almanların planlamaya, programlamaya ve teoriye çok önem vermelerinden ileri gelmektedir.

Alman ulusunun veya halkının bu hasletinin kaynağı, onların tarihten beri **felsefeye ve teoriye olağan üstü önem vermelerinden** ileri gelmektedir. Dikkat ederseniz, dünyanın en önlü filozoflarının çoğunun Alman olduğuna tanık olursunuz. Feuerbach, Hegel, Kant, Marks, Engels vs. gibi isimler Alman halkının yetiştirdiği dünyanın ve tarihin en büyük filozoflarından bazılarıdır.

Felsefe, oldukça soyut ve kapsayıcı bir bilim dalıdır; çünkü **çok genel** konuları inceler. Planlamaların, programların, stratejilerin **temelidir**. Bu nedenle biz konuyu örneklerle olabildiğince somutlaştırmaya ve özlü cümlelerle de kısaltmaya çalışacağız. Bu yüzden de felsefenin tarihine,

kaynaklarına ve gelişmesine ya hiç değinmeyeceğiz ya da çok kısa olarak değineceğiz.

Genel bir dünyaya bakışı olan felsefenin tarih boyu çok değişik ve çeşitli akımları olmuştur elbette. Biz burada felsefenin bu değişik çeşitlerine de fazla ayrıntılı olarak girmek niyetinde değiliz. Çünkü o zaman konumuz, içinde bulunduğumuz bu portalın sınırlarını çok aşar. Amacımız; K. Marks ve F. Engels'in kendi hocaları olan Alman I. Kant, L. Feuerbach, F. Hegel vs. gibi filozoflarından öğrendikleri felsefi bilgilerle kendilerinin geliştirdikleri "**Diyalektik Materyalizm**" felsefesinin kısa bir özetini sunmaktır.

Buradaki amacımız, asla iddialı bir felsefi eser ortaya koymak değildir. Tam tersine niyetimiz; klasikler tarafından geliştirilmiş olan, bazılarımızın ve hatta çoğumuzun da bildiği felsefi konuları, yasaları, kavramları, kategorileri ve ilkeleri, kendi bilgi ve anlayışımızın çerçevesi içinde, üç-dört bölümde sıkılmadan okunabilecek bir biçimde güncelleştirmektir.

Felsefe, basit olarak ifade edersek; evreni, dünyayı, varlığı, yaşamı, düşünceyi, manevi değerleri ve bu kavramların ifade ettiği olgular arasındaki ilişkileri **en genel** biçimde **yorumlamadır**. Felsefenin temel konuları; **madde, ruh, bilgi, bilinç** ve bu kategorik kavramlar arasındaki **ilişkilerdir**.

İnsan toplumsal bir varlıktır. İnsanoğlu varlığını hem maddi olarak ve hem de manen diğer insanlarla birlikte yaşayarak, onlarla çeşitli alanlarda ilişki kurarak sürdürebilmektedir. İlişkiler; insan yaşamının özel ve toplumsal alanlarına göre; eş olarak, aile olarak, aşiret veya ulus olarak, işçi veya sanayici olarak vs. değişik biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Bir insanın aynı toplum içinde çok değişik ve çeşitli ilişkileri olduğunu hepimiz kendi yaşantımızdan bilmekteyiz.

İnsanlar birlikte yaşamak zorunda oldukları sürece, aralarındaki ilişkileri zorunlu olarak bir düzene, belli kurallara bağlamak durumundadırlar. Bu düzen ve kurallar da genellikle toplumun çoğunluğunca benimsenmiş ve kabul görmüş; ekonomik, siyasi, hukuki, ahlaki, etik, dini, estetik vs. gibi toplumsal değer ve yargılarla biçimlenir.

Önce toplumsal ve özel varlığın ihtiyaçlarının giderilmesi için ekonominin belli bir sisteme konması gerekmektedir. Ayrıca; özel ve toplumsal hak ve özgürlükleri tanımlanmak, toplumsal yaşamın çıkarlarına aykırı olan düşünce ve davranışların çerçevesini çizmek, onları belli yaptırımlarla engellenmesinin kurumsallaşmasını sağlamak gibi bir dizi ahlaki, dini, hukuki, siyasi kurallar toplumsal yaşamın vaz geçilmezleridir.

Toplumsal varlık olan insan, aynı zamanda düşünen ve kendi varlığının ve var oluşunun koşullarının farkında olabilen bir varlıktır. Yaşadığımız evren ve dünya, içinde yaşadığımız doğa ve toplum koşulları ve ilişkileri çok karmaşık olduğu için, toplumsal insan tarih boyunca bütün bu alanlarda elde ettiği deneyim ve bilgileri biriktirmiş, onları belli gruplara ayırmış, iletişim aracı olarak kullandığı dilde bu bilgileri kavramsallaştırmıştır.

Ve nihayet insanın bilgi ve bilinç serüveni, bir sisteme oturtularak bilim haline gelmiştir. Bilimin en büyük özelliği, ilgilendiği alanda elde ettiği nesnel bilgi ve deneyimleri kavramsallaştırmak, bir hiyerarşi içinde kategorileştirmektir. Bilim, yeni bilgi elde edebilmesi için her konuya eleştirel, kuşkucu ve soyut düşünce yeteneği ile analiz yöntemini uygulamak durumundadır.

Bilim dalları, inceleme alanlarına göre çeşitli disiplinlere ayrılmıştır; Doğa bilimleri, Toplumsal bilimler vs. gibi. Felsefe de artık bir bilim dalı olarak değerlendirilmekte; konusu, yukarıda belirttiğim gibi genel dünya görüşü ve bu dünya görüşünün temel kavramları olan madde(varlık), bilgi ve bilinç gibi temel kavram ve kategoriler ve bu kavramlar arasındaki ilişkilerdir.

Diyalektik Materyalist felsefenin temel kavramı, **maddedir**. Bu felsefenin adındaki "Materyalist" (Maddeci) sözcüğü de bunu açıkça göstermektedir.

Madde kavramı, doğa bilimlerinden **fizik** tarafından da tanımlanmıştır. Maddenin **fizik** 'teki tanımı

daha çok; cisim ve elementlerin enerji, kuvvet, elektrik, manyetik alan vs. gibi diğer fiziki alanlardan ayırt edilmesi için taşıdıkları özellikleriyle ilgilidir.

Diyalektik Materyalist felsefedeki madde kavramı ise;

- İnsan düşünce, bilgi ve bilincinden bağımsız, yani **nesnel** olarak var olan,
- Ezeli ve ebedi, yani **sonsuz** olan,
- Gerçek ve gerçeküstü, fiziksel ve fizikötesi, bu dünya ve öbür dünya gibi değişik biçimlerde ikiye **ayrılmayan**, yani **bütünsel** olan,
- **Zaman ve mekân içinde** çeşitli biçimlerde **hareket eden** ve
- **Evrimsel (gelişen)** var oluşun kategorik felsefi anlayışını ifade eden bir kavramdır.

Bu madde anlayışı; fizikteki madde anlayışı, diğer fiziki temel kavramlar dâhil, tüm canlı, cansız, evrensel ve **insan toplumu** dâhil bütün dünyevi olan her **nesnel şeyi ve süreci kapsar**.

Yukarıdaki felsefi madde tanımı, **materyalist** felsefenin tanımıdır. Materyalist felsefenin en büyük temsilcisi Alman filozof Ludwig Feuerbach 'tır(1804-1872).

Bir de **idealist** felsefe vardır. İdealist felsefe; var oluşu, İde(Fikir veya genel anlamda ruh) kaynaklı olarak yorumlayan felsefedir. İdealist felsefenin de, tıpkı materyalist felsefe gibi, değişik çeşitleri vardır.

İdealist felsefesinin madde tanımında; geniş ayrıntıya girmeden kabaca ifade edersek eğer, maddenin nesnelliği, bütünselliği, sonsuzluğu, hareket halinde oluşu, evrimi veya gelişimi ya belirsizdir ya da hiç yoktur. İdealist felsefenin en büyük temsilcileri yine Alman filozoflarıdır: Immanuel Kant(1724-1804), Gottlieb Fichte (1762-1814)ve Wilhelm Friedrich Hegel (1770-1831).

Biz bu makalede materyalist(Maddeci) felsefenin madde anlayışını ele alacağız.

Materyalist felsefenin madde kavramını iyi anlamak için maddeyi tanımlayan yukarıdaki cümleyi bütün ayrıntılarıyla iyice açmamız gerekmektedir.

Maddenin **nesnelliği**, (objektif olması), yani insan bilincinden bağımsız var oluşunun en güzel ve en sağlam kanıtı, günümüz fizik ve astronomi bilimine göre, insan oğlunun varlığı 5 milyon sene iken, yani dünyada henüz ne insan ne de insan düşüncesi ne de insan ruhu var iken dünyamızın 4,5-5 milyar öncesine kadar fiziki olarak varoluşudur.

Maddenin **sonsuzluğu**, genel anlamda maddenin varoluş biçimi olan zamanın ve mekânın sonsuzluğu ile özdeşdir. Yani madde zaman ve mekân içinde vardır; zaman ve mekân ise sonsuzdurlar, sınırsızdırlar.

Madde, sonsuz zaman ve mekân içinde çok değişik biçimlerde, cisimlerde, olgu ve olaylarda, süreçlerde **somut** olarak varlığını sürdürmektedir. Yine bu değişik ve sonsuz sayıdaki maddi biçimler, sistemler, olgu ve olaylar, süreçler mekân içinde uzaktan yakından veya zaman içinde tarihsel, güncel olarak bir birbirleriyle **ilişki içindedirler**.

Ancak maddenin **sonsuzluğu**; zamanın ve mekânın **genel** varlığı ile açıklanırken, **belli** bir zamanda ve **belli** bir mekânda her maddenin (olgu ve olayların, süreçlerin vs.) **sonlu ve sınırlı** oluşuyla birlikte düşünülmelidir. Bir başka ifadeyle zaman ve mekân içindeki madde, ancak çeşitli biçimlerde, süreçlerde vs. sonlu olarak, eski deyimini ile fani olarak, dolayısı ile göreceli olarak sonsuzluğa kadar varlığını sürdürmektedir. Bu anlamda maddenin varoluş biçimi diyalektiktir. Yani sonsuzluk içinde sayısız sonlu maddelerden oluşur. Bunun daha somut ifadesi, felsefi anlamda madde vardan yok edilemez, hiç yoktan da var edilemez; fakat aynı zamanda belli bir zamanda, belli bir yerdeki madde de geçicidir ve fanidir. Somut bir biçim olarak her maddenin bir başlangıcı, bir de sonu vardır. Yani madde, fani olarak sonsuza kadar varlığını sürdürecektir.

Maddenin **bütünselliği** ,(Felsefede sadece maddenin bu özelliğini inceleyen Monizm adı altında bir felsefi akım dahi vardır) materyalist felsefede aslında tanrısal ve ilahi bir güç tarafından yaratılmış olduğu var sayılan öbür dünyanın (Arapça: ahiret) gerçeküstü, fizikötesi bir dünya olarak bilimselliği olmadığı bir ifadesidir. Ancak idealist felsefe tam tersine böyle bir gerçeküstü(fizik ötesi) dünyanın varlığını kabul eder. Bu görüş daha çok dinlerde kendisine geniş yer bulur. Böylece idealist felsefeye göre; insan, insan toplumu, insan iradesi, bilinci ve ruhu büyük ölçüde tanrının bir eseri, dolayısı ile insan bilinci ve iradesi ikincil, edilgen ve kısmen pasiftir. Hâlbuki materyalist anlayıştaki maddenin bütünsellik anlayışı; sadece bu dünyalık gerçeği kabul ettiği için, insan bilincinin, iradesinin ve tüm düşünce ve davranışlarının sorumluluğunu da etkinliğini de sadece insanlara ait olduğu durumdan hareket eder. Bu da insanın kendi kaderini ve tarihini kendisinin yazdığının somut anlayışıdır.

Gelecek bölümde materyalist felsefenin madde anlayışının diğer çok önemli iki özelliğine değineceğiz.

Mehmet ÇAĞIRICI

mehmet.cagirici@politikadergisi.com [2]

Devam Eden İçerik: [Maddenin Evrimi ve Diyalektik \(II\)](#) [3]

Yorumlar

- [Bilim/Kuramsal](#) [4]

Kaynak URL (02/05/2024 - 04:02 tarihinde yazdırıldı):

<https://www.politikadergisi.com/makale/maddenin-evrimi-ve-diyalektik-i>

Bağlantılar:

[1] <https://www.politikadergisi.com/pd-uye/mehmet-cagirici>

[2] <mailto:mehmet.cagirici@politikadergisi.com>

[3] <https://www.politikadergisi.com/makale/maddenin-evrimi-ve-diyalektik-ii>

[4] <https://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/bilimkuramsal>